

ประเทศไทย: หนึ่งปีผ่านไป แต่การปฏิรูปอายุความการฟ้องคดีจากกรณีตากใบยังคงไม่เกิดขึ้น

พรุ่งนี้ วันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2568 จะครบรอบหนึ่งปีนับจากวันที่เหตุการณ์ตากใบ [ขาดอายุความ](#) ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดได้อีกต่อไปในประเทศไทย และเปิดทางให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากความรับผิดโดยไม่ต้องรับโทษใด ๆ แต่จนถึงปัจจุบัน เจ้าหน้าที่รัฐไทยยังคงมิได้ดำเนินมาตรการที่มีนัยสำคัญใด ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดเช่นนี้เกิดซ้ำ หรือปิดช่องโหว่ทางกฎหมายที่เอื้อให้เกิดภาวะลอยนวลพ้นผิดเช่นนี้อีก

“บทเรียนจากโศกนาฏกรรมตากใบได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะซ้ำแล้วซ้ำเล่าทั้งจากองค์กรระหว่างประเทศและในประเทศต่อการแก้ไขกฎหมายอายุความของไทยเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุซ้ำ แต่หนึ่งปีผ่านไปกลับแทบไม่มีความคืบหน้าใด ๆ เลย” สันหวรรณ ศรีสด ที่ปรึกษากฎหมายอาวุโสคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (ไอซีเจ) กล่าว

“เราขอเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ทางการไทยเร่งแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาโดยไม่ชักช้าเพื่อประกันว่าอายุความจะไม่เป็นปัจจัยที่ก่อหรือส่งเสริมภาวะลอยนวลพ้นผิด และเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่ให้การคุ้มครองสิทธิในการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม”

เหตุการณ์ความรุนแรงตากใบเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2547 โดยในเหตุการณ์ดังกล่าวมีผู้ชุมนุมประท้วงกว่า 1,500 รายรวมตัวกันที่สถานีตำรวจตากใบ จังหวัดนราธิวาส เพื่อเรียกร้องให้มีการปล่อยตัวอาสาสมัครชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน 6 รายที่ถูกควบคุมตัว ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ความมั่นคงใช้กระสุนปืนจริงเพื่อสลายฝูงชน เป็นเหตุให้ผู้ชุมนุมเสียชีวิตทันที 7 ราย และมีผู้ประท้วงกว่า 1300 รายถูกควบคุมตัวและถูกขนส่งเป็นระยะทางประมาณ 150 กิโลเมตรอย่างทารุณเนื่องจากต้องนอนทับกันบนรถบรรทุกทหารในขณะที่แขนถูกผูกไว้ด้านหลัง เมื่อถึงจุดปลายทางหลายชั่วโมงต่อมาพบว่า [ผู้เสียชีวิตจากการขาดอากาศหายใจ](#) 78 รายและบาดเจ็บกว่า 30 ราย

แม้เหตุการณ์ความรุนแรงกล่าวจะมีความร้ายแรงอย่างยิ่ง แต่เจ้าหน้าที่ทางการไทยก็ไม่สามารถนำผู้กระทำความผิดมาสู่กระบวนการยุติธรรมได้ก่อนที่อายุความ 20 ปีจะสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2567

ในการทบทวนการปฏิบัติตามพันธกรณีของประเทศไทยภายใต้อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ในปีพ.ศ. 2567 [คณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติ](#) ได้แสดงความกังวลต่อการสิ้นสุดอายุความในคดีตากใบ และขอให้ประเทศไทยให้ข้อมูลภายในวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2568 ที่

จะถึงนี้เกี่ยวกับมาตรการที่ได้ดำเนินการเพื่อทำให้มั่นใจว่าอาชญากรรมการทรมานและการบังคับให้บุคคลสูญหายจะไม่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดด้านอายุความ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะลอยนวลพันผิด

“เท่าที่เราทราบ ประเทศไทยยังคงยืนยันจะไม่แก้ไขกฎหมายอายุความ และตลอดหนึ่งปีที่ผ่านมาเราไม่เห็นความพยายามที่มีนัยสำคัญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ”
สัณหวรรณ เสริม

แม้กระทรวงยุติธรรมจะได้จัดการหารือร่วมกับเจ้าหน้าที่ ภาคประชาสังคม และผู้เสียหายในเดือนกันยายน พ.ศ. 2568 เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็น แต่ดูเหมือนว่าความกังวลของภาคประชาสังคมและผู้เสียหายที่สนับสนุนการปฏิรูปกฎหมายดังกล่าวกลับถูกเพิกเฉย

จนถึงขณะนี้ มีเพียงรัฐสภาประเทศไทยเท่านั้นที่ได้ดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมภายหลังสิ้นสุดอายุความ เหตุการณ์ตากใบ โดยได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน ของสภาผู้แทนราษฎร ภายใต้ชื่อว่า “[คณะอนุกรรมการ](#) พิจารณาศึกษาผลกระทบจากกรณีคดีการสลายการชุมนุมเหตุการณ์ตากใบที่ขาดอายุความ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และการฟื้นฟูความชอบธรรมของรัฐ”

จากการศึกษาที่แล้วเสร็จในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2568 คณะอนุกรรมการ ฯ ได้เสนอให้แก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเพื่อบัญญัตินิยามของ “อาชญากรรมร้ายแรง” ที่ตามกฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศถือเป็นความผิดที่ไม่อาจมีอายุความได้เนื่องจากมีความร้ายแรงอย่างมาก อีกทั้งยังเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมว่าการนับอายุความจะเริ่มต้นก็ต่อเมื่อผู้ต้องหาถูกนำตัวมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้ว อย่างไรก็ตาม แม้รายงานการศึกษาจะเสร็จสิ้นแล้ว แต่จนถึงขณะนี้ยังไม่มี การแสดงความมุ่งมั่นที่เป็นรูปธรรมหรืออย่างเป็นทางการจากรัฐบาลหรือหน่วยงานอื่น ๆ ภายใต้รัฐสภาในการนำข้อเสนอดังกล่าวไปปฏิบัติ

ความเป็นมา

ความพยายามในการแสวงหาความยุติธรรมในคดีตากใบเป็นไปอย่างยาวนานและเต็มไปด้วยอุปสรรค กระบวนการพิจารณาคดีอาญาดำเนินไปอย่างล่าช้า และส่วนใหญ่ต้องอาศัยแรงผลักดันจากผู้รอดชีวิตและครอบครัวผู้เสียชีวิต โดยความคืบหน้าที่สำคัญเกิดขึ้นเพียงไม่กี่เดือนก่อนที่อายุความจะสิ้นสุดลง

ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2567 ผู้รอดชีวิตและครอบครัวของผู้เสียชีวิตจำนวน 48 รายได้ตัดสินใจยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยตรง จนนำไปสู่คำพิพากษาสำคัญเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2567 ที่ศาลจังหวัดนครราชสีมา โดยศาลชี้ว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอในการดำเนินคดีกับอดีตเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนระดับสูง 7 ราย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมฝูงชนและการขนส่งผู้ถูกจับกุมซึ่งนำไปสู่การเสียชีวิตรวม 85 ราย

ต่อมา เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2567 สำนักงานอัยการสูงสุดมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาอีก 8 คน เป็นผู้ควบคุมและขับรถที่ใช้ในการขนส่งผู้ถูกควบคุมตัว โดยทั้งหมดถูกตั้งข้อหาฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาจำนวน 78 รายซึ่งเสียชีวิตจากภาวะการขาดอากาศหายใจภายในรถบรรทุก หนึ่งในผู้ถูกดำเนินคดีคือเจ้าหน้าที่ทหารระดับสูงซึ่งถูกดำเนินคดีโดยศาลก่อนหน้าแล้วจึงส่งผลให้จำนวนผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมดรวมเป็น 14 คน

ต่อมาได้มีการออกหมายจับผู้ต้องหาทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ภายใต้กฎหมายไทย การดำเนินคดีอาญาจะหยุดนับอายุความก็ต่อเมื่อผู้ต้องหาถูกนำตัวมายังศาล ซึ่งในกรณีนี้ไม่มีผู้ใดถูกนำตัวขึ้นศาล อายุความ 20 ปีจึงสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2567 ปิดกั้นหนทางสุดท้ายในการแสวงหาความยุติธรรมทางอาญา

สอดคล้องกับหลักการ เช่น ภายใต้ความเห็นทั่วไปฉบับที่ 3 ของคณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติและข้อสังเกตเชิงสรุปหลายฉบับที่ผ่านมาของคณะกรรมการ อาชญากรรมการทรมานไม่ควรอยู่ภายใต้ข้อจำกัดด้านอายุความ อีกทั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติยังได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในความเห็นทั่วไปฉบับที่ 31 ว่ารัฐภาคีต้องประกันว่าผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการกระทำการทรมาน ตลอดจนการสังหารโดยพลการหรือนอกกระบวนการยุติธรรม ต้องถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ชุดหลักการปรับปรุงว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนโดยการดำเนินการต่อต้านการละเมิดพลันผิด (ค.ศ. 2005) (UN Updated Set of Principles for the Protection and Promotion of Human Rights through Action to Combat Impunity) ของสหประชาชาติ ยังได้เรียกร้องให้รัฐต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย ตราและบังคับใช้มาตรการป้องกันการใช้กฎหมายในทางที่ผิด เช่น กฎหมายอายุความ ที่อาจก่อหรือเอื้อให้เกิดภาวะละเมิดพลันผิด

เอกสารอ่านเพิ่มเติม

[Thailand: As statute of limitations expires in Tak Bai massacre, justice remains elusive](#)

[Thailand: A historic step towards justice in the Tak Bai incident](#)

[Thailand: court delivers disappointing post-mortem inquest findings in Tak Bai incident](#)

ติดต่อ

สัณหวรรณ ศรีสด, ที่ปรึกษากฎหมายอาวุโส, ฝ่ายกฎหมายและนโยบาย, อีเมล: sanhawan.srisod@icj.org

ผศ. เสาวณีย์ แก้วจุลกาญจน์, รองที่ปรึกษากฎหมาย, โครงการเอเชีย-แปซิฟิก,
อีเมล: saovanee.kaewjullakarn@icj.org